

aciici

**ASSOCIACIÓ CATALANA D'INFERMERES/RS
DE CONTROL D'INFECCIÓ**

**COMPETÈNCIES D'INFERMERIA EN LA PREVENCIÓ, LA
VIGILÀNCIA I EL CONTROL DE LES INFECCIONS RELACIONADES
AMB L'ASSISTÈNCIA SANITÀRIA**

Barcelona, abril de 2007

El document següent és una actualització de “EL ROL DE LA ENFERMERA EPIDEMIÓLOGA PARA LA PREVENCIÓN DE LAS INFECCIONES”, elaborat per les Sres. Immaculada Alberó, Anna Espí, Rosa Garcia-Penche, Montserrat Sallés i Teresa Vidal i aprovat per l'ACICI al febrer de 1997.

Les persones que han actualitzat i redactat el present document són:

Àngels Cotura Vidal	Hospital Sant Pau - Barcelona
Carme Ferrer Barberà	Hospital de la Vall d'Hebron-Barcelona
M. Dolors Navarro Sola	Fundació Hospital Asil de Granollers
Fina Obradors Soriano	Fundació Althaia de Manresa
Montse Sallés Creus	Hospital Clínic i Provincial - Barcelona
Teresa Vidal Soler	Hospital Universitari de Bellvitge - L'Hospitalet.

Aquest equip, en nom de l'ACICI, agraeix la col·laboració de la Direcció General de Salut Pública que ens ha permès en repetides ocasions, la utilització de les seves sales per reunir-nos i treballar el document.

Índex

	Pàg.
Equip redactor.....	2
1.- Introducció	3
2.- Objectius	3
3.- Denominació del lloc de treball.....	3
4.- Dependència.....	4
5.- Categoria laboral.....	4
6.- Competències	4
7.- Funcions amb activitats derivades.....	4
8.- Formació i recerca.....	7
9.- Docència	8
10.- El futur una realitat ja present en el nou mil·lenni	8
11.- Bibliografia	9

1.- Introducció

Des dels seus orígens, els professionals d'infermeria hem experimentat la necessitat d'evolucionar i adaptar-nos als requeriments de la societat i a l'evolució tècnica i científica pròpia del medi sanitari en el qual desenvolupem la nostra professió.

En el nostre àmbit específic, a partir dels anys 70, el control de les infeccions relacionades amb l'assistència sanitària, estableix com una prioritat per als centres sanitaris que s'organitzen formant, bàsicament, "equips de control d'infecció". Dins d'aquests equips, l'infermera/er de control d'infeccions es constitueix en eix fonamental per al seu funcionament.

L'any 1984, a Catalunya es crea un grup d'infermeres amb un objectiu comú: compartir la informació i l'experiència, i unificar criteris de treball per al control de les infeccions adquirides a l'hospital

L'any 1994, es legalitza sota el nom d'Associació Catalana d'Infermeres per al Control de la Infecció (ACICI), amb uns objectius que permeten identificar àrees per al desenvolupament professional, les funcions i les competències del lloc de treball i proporcionar criteris per la pròpia avaluació.

Tenint en compte que els professionals del control d'infeccions procedeixen de diferents nivells d'assistència hospitalària, sociosanitaris, centres d'atenció primària etc., amb diversos coneixements i experiència professional, el present document vol ser un punt de partida unificador de la pràctica diària per als professionals d'infermeria en el control de la infecció i la higiene hospitalària.

Fins els anys 90, el projecte SENIC establí el nombre de personal d'infermeria necessari en 1 per cada 250 llits, a partir de l'any 2002 els CDC (*Center Disease Control*) van considerar que per als hospitals d'aguts que treballaven l'NNIS (National Nosocomial Infection Surveillance) era necessària una infermera de control d'infecció per cada 100-150 llits.

2.- Objectius

- Prevenir la transmissió d'infecció en l'àmbit sanitari.
- Realitzar la vigilància i el control de les infeccions relacionades amb l'assistència sanitària.
- Elaborar i impartir programes de formació dirigits al personal de la institució.

3.- Denominació del lloc de treball

Infermera de Control d'Infecció (ICI)

4.- Dependència

La dependència jeràrquica i la funcional variaran segons l'estructura i l'organització que tingui cada hospital o centre d'assistència.

5.- Categoria laboral

La infermera de Control d'Infeccions ha de formar part de l'*staff* de la Direcció del centre.

La responsabilitat transversal que té en tota l'organització indica que la seva categoria ha de ser, com a mínim, la del mateix nivell de comandament que el de les unitats assistencials.

6.- Competències

6.1.- Coneixements requerits:

6.1.1. Coneixements bàsics.

- Ser diplomad en Infermeria.
- Experiència mínima de cinc anys en unitats assistencials.

6.1.2. Coneixements específics

- Formació de postgrau acreditada en: epidemiologia, estadística bàsica, informàtica, microbiologia, immunologia, malalties infeccioses, farmacologia, higiene hospitalària, política de qualitat, gestió i tècniques de comunicació i docència.
- Anglès bàsic.

6.1.3. Coneixements avaluables.

Formació continuada per al seu àmbit de treball (jornades, congressos etc.).

6.2. Perfil

Capacitat per :

- Liderar
- Treballar en equips multidisciplinaris i liderar-los.
- Afrontar i resoldre situacions conflictives.
- Modificar actituds, mitjançant el raonament i la formació.
- Habilitat en la metodologia de l'observació directa.
- Adaptar-se a qualsevol situació.

7.- Funcions amb activitats derivades

7.1.- Funcions en relació amb activitats encaminades a la prevenció, vigilància i el control de les infeccions.

- 7.1.1.- Elaborar, promoure i difondre els procediments de la higiene de mans relacionada amb l'assistència sanitària.
- 7.1.2 - Participar de manera activa en el disseny, la recollida, l'anàlisi i la tabulació de dades de programes específics de vigilància epidemiològica per tal de conèixer les taxes d'infecció de les diferents unitats o grups de risc.
- 7.1.3.- Participar en programes institucionals de Vigilància i Control de les Infeccions relacionades amb l'assistència (EPINE, VINCAT i altres).
- 7.1.4.- Realitzar vigilància continuada durant períodes de temps definits de les infeccions relacionades amb l'ús de dispositius mèdics (catèters vasculars, dispositius de ventilació assistida, sondes urinàries, etc.).
- 7.1.5.- Vigilar durant períodes de temps o nombre de casos definits prèviament, les infeccions quirúrgiques associades a determinats procediments (cirurgia neta, cirurgia neta contaminada i altres).
- 7.1.6.- Implementar programes de vigilància específics en zones d'hospitalització d'alt risc (unitats de crítics, Servei d'Oncologia i Hematologia, unitats de neonats, etc.) o en pacients amb especial susceptibilitat per desenvolupar processos infecciosos d'adquisició nosocomial (grans cremats, pacients immunodeprimits etc.).
- 7.1.7.- Realitzar vigilància continuada de les infeccions o colonitzacions produïdes per microorganismes amb múltiple resistència antibiòtica, donant suport a la infermeria assistencial.
- 7.1.8.- Elaborar i actualitzar, segons les dades obtingudes del laboratori de microbiologia, un mapa epidemiològic de l'hospital que permeti de forma ràpida fer una valoració de la infecció hospitalària i la seva distribució.

7.2.- Dissenyar, difondre i promoure entre el personal les activitats bàsiques i específiques de prevenció i control de les infeccions (higiene de mans, neteja -desinfecció i/o esterilització del material sanitari, higiene hospitalària, etc.).

- 7.2.1.- Promoure i liderar l'elaboració de guies, protocols i procediments de prevenció i control de les infeccions relacionades amb l'assistència sanitària, així com avaluar els resultats.
- 7.2.2.- Assessorar en l'elaboració dels procediments generals d'infermeria relacionats amb la prevenció de la infecció.
- 7.2.4.- Realitzar de forma periòdica i continuada campanyes informatives a tot el personal. La promoció d'aquestes serà especialment realitzada en les àrees d'hospitalització d'alt risc.

7.3.- Col·laborar periòdicament amb les activitats relacionades amb la bioseguretat ambiental de les zones hospitalàries d'alt risc: quiròfans, unitats de cures intensives, grans cremats i unitats destinades a l'ingrés de pacients amb immunodepressió greu i perllongada.

7.3.1.- Tenir constància de la qualitat ambiental dels quiròfans (pressió positiva, nombre de renovacions, humitat, temperatura) i conèixer les no conformitats per tal de poder actuar.

7.3.2.- Comprovar que es respectin els circuits nets i bruts.

7.3.3.- Fer una avaluació periòdica de la neteja i desinfecció de les àrees de risc.

7.3.4.- Dur a terme la vigilància i el control durant les obres en totes les àrees dels centres sanitaris.

7.3.4.1.- Formar part activa de les Comissions d'Obres en què es planifiquin reformes, per tal de consensuar mesures que minimitzin la producció de pols i establir l'aïllament adequat de les zones en obres.

7.3.4.2.- Fer visites periòdiques a les zones amb obres per comprovar que es compleixin les mesures establertes i conèixer la qualitat ambiental de les àrees de risc un cop finalitzades les obres.

7.4.- Participar en la detecció, l'estudi de fonts comunes d'infecció i aplicació de mesures de control dels brots epidèmics.

7.4.1.- Col·laborar en la recerca de la font d'infecció.

7.4.2.- Consensuar amb l'equip de control d'infecció la difusió periòdica i els resultats de la investigació a les direccions responsables i a les unitats implicades, demanant la seva implicació i participació en les estratègies de millora.

7.5.- Assessorar i promoure l'aplicació de les normes bàsiques de Precaucions estàndard i de les mesures de protecció especials (MPE) en aïllaments per causes infeccioses, amb l'objectiu d'evitar la transmissió de microorganismes entre pacients o al personal assistencial.

7.5.1.- Informar el personal assistencial del microorganisme aïllat i de les MPE que cal prendre tant per part dels malalts com dels familiars.

7.5.2.- Vigilar durant tot el procés la realització i avaluar el compliment adequat.

- 7.5.3.- Seguir el procediment establert de recollida de mostres per al control de la infecció i informar l'equip assistencial per poder suspendre en el moment adequat l'aplicació de les MPE.
- 7.6.- *Col·laborar en la definició dels circuits nets i bruts en les diferents àrees de l'hospital elaborant i acordant amb cada un dels serveis implicats els circuits que s'hauran de seguir pels diferents procediments (àrees quirúrgiques, obres etc.).*
- 7.7.- *Funcions relacionades amb la difusió de la informació epidemiològica.*
- 7.7.1.- Informar i explicar els resultats de l'avaluació dels problemes detectats a la Direcció Assistencial, Comissió d'Infeccions, i/o a les persones responsables dels programes de control.
- 7.7.2.- Col·laborar en la comunicació a les autoritats sanitàries pertinents de les malalties de declaració obligatòria.
- 7.7.3.- Proposar i consensuar accions de millora.
- 7.8.- *Participació en comitès i comissions.*
- 7.8.1.- Comissió d'Infeccions.
Establir per consens els objectius anuals marcats per la Comissió participant activament en la seva consecució.
- 7.8.2.- Comissió de Qualitat
Participar en la consecució dels objectius pactats.
- 7.8.3.- Comissió d'Obres i de Seguretat.
Formar part i col·laborar en l'establiment de mesures de prevenció de contaminació ambiental.
- 7.8.4.- Comissió de Compres
Assessorar en l'elecció del material sanitari relacionat amb la prevenció i control de la infecció.
- 7.8.5.- Grups de treball per a la redacció de guies i protocols.
Assessorar i desenvolupar guies i procediments de pràctica clínica.
- 7.8.6.- Altres.
Col·laborar amb el Servei de Prevenció de Risc Laboral, activitat que s'exercirà segons l'estructura funcional de cada centre.
- 7.9- *Elaborar la memòria anual de les activitats realitzades.*

8.- Formació i recerca

- 8.1.- Conèixer les guies i les recomanacions internacionals relacionades amb la prevenció i el control de la infecció nosocomial.*
- 8.2.- Participar en activitats de recerca relacionades amb la infecció.*
- 8.3.- Realitzar de forma continuada activitats d'autoformació*
- 8.4.- Promoure la recerca d'infermeria en treballs relacionats amb la prevenció de la infecció.*

9.- Docència

- 9.1.- Col·laborar amb les Direccions Assistencials, de Recursos Humans, o a qui correspongui en cada cas, en l'elaboració de programes de formació del personal, dirigits a la prevenció de les infeccions.*
- 9.2.- Col·laborar amb els responsables de formació en l'elaboració del contingut del programa de formació.*
- 9.3.- Participar en programes d'orientació al personal de nou ingrés a la institució.*
- 9.4.- Realitzar la difusió dels resultats en el centre, en reunions científiques, cursos, seminaris i en publicacions periòdiques.*

10 .- El futur: una realitat ja present en el nou mil·lenni

En els propers anys, les/els ICI hauran de treballar amb un àmbit de visió molt més ampli en el qual s'aniran incorporant noves funcions. Dels equips de control d'infecció s'esperarà que donin resposta a tots els canvis i novetats que s'esdevinguin en l'àmbit sanitari.

Aquests canvis, tant assistencials com demogràfics, possiblement es tradueixin en un increment de l'atenció domiciliària, l'atenció primària, els hospitals de dia, cirurgies majors ambulatories, cirurgies d'alta complexitat, patologies associades als nous nadius, microorganismes emergents i altres, i al mateix temps comportaran també un augment dels recursos necessaris i un canvi en la coordinació dels diferents nivells assistencials.

Un altre aspecte que s'ha de considerar i que també farà que augmentin les activitats de les/els ICI és l'acreditació que hauran de passar els hospitals on s'hauran de complir un nombre important de criteris essencials.

L'administració ha engegat un projecte el de l'Aliança per la Seguretat del Pacient en el qual les/els ICI tindran un paper molt rellevant en diferents aspectes que van des de la higiene de les mans, manteniment de catèters vasculars, etc. a altres en els quals es participarà assessorant i col·laborant amb altres professionals de la salut.

11.- BIBLIOGRAFIA

Castel, M. Ajemian. *Hospital Infection Control, Principes and practice 2º* de. USA, 1987.
Mandell G.L.; Douglas, R.G.; Bennet, J.E. *Principles and practice of Infection Disease. 3º* de.
New York: Churchill Livingstone, 1990.

Palmer, M.B. *Manual de Control de Infecciones*. Interamericana, Madrid, 1986.

Worsley, M. *The role of the infection control nurse. Journal of Hospital Infection* (1988) 11(supplement A), 400-405

Wenzel, R.P. *Prevention and control of nosocomial infections 2º* de. Williams and Wilkins. Baltimore, 1993.

Manual of accreditation of hospitals. Joint Commission, 1988.

APIC/CHICA-Canada infection control and epidemiology. Professional and practice standards. *American Journal Infection Control* 1999;27:47-51.

Documento De Consenso Sobre Recomendaciones Y Recursos Necesarios Para Un Programa De Control De La Infeccion Nosocomial En Los Hospitales Españoles Grupo de Estudio de Infección Hospitalaria de la SEIMC. Sociedad Española de Medicina Preventiva, Salud Pública e Higiene. Grupo de Trabajo de Enfermedades Infecciosas de la SEMICYUC .1999.

Mandell G.L, Bennet J.E, Dolin R. *Enfermedades Infecciosas Principios y Práctica*. Vol. 2. 5ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana; 2002.

Wenzel R.P. *Prevention and control of nosocomial infections*. 4ª ed. Philadelphia: Lippincott Williams&Wilkins; 2003.

V. Ausina Ruiz, S.Moreno Guillén, directores. *Tratado SEIMC de Enfermedades Infecciosas y Microbiología Clínica*. Madrid: Médica Panamericana;2006.

Llei de Comissions – DOGC núm. 621 article 23 del 4.12.1985

Joan T G. Turner RN, et al. Job analysis 1996 : Infection control professional. *American Journal of Infection Control*, 1999;27:145-157.

Denise M. Murphy, RN. From expert data collectors to interventionist: Changing the focus for infection control professionals. *Am J Infect Control* 2002;30:120-32.

Barbara A. Goldrick, RN. The practice of infection control and applied epidemiology: A historical perspective. *Am J Infect Control* 2005; 33:493-500.